

Magyar avantgárd és nemzeti jazz a nyolcvanas években

Binder Károly, Dresch Mihály és Grenesó István pályakezdése

2014. október 11-én, *Avantgárd és nemzeti törekvések a modern magyar jazzben* címmel előadást tartottam az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézetében, az *Évfordulók nyomában* című konferencián. Az akkor 75 esztendeje született Szabados Györgyre (1939–2011) emlékeztem ezzel az előadással, amelynek írott változata megtalálható az intézet honlapján, a *20–21. Századi Magyar Zenei Archívum és Kutatócsoport oldalán (www.zti.hu/mza)*. Folytatva az *1980-as évek magyar jazzkultúrájának vizsgálatát, ezúttal a Szabadost példaképének tekintő újabb nemzedék – Binder Károly, Dresch Mihály és Grenesó István – pályájának első éveit vettem górcső alá.*

◆ Retkes Attila

Az 1970-es évek végén kezdte pályáját a modern magyar jazznek az a nemzedéke, amelynek tagjai közül néhányan már tudatosan Szabados Györgyöt tekintették példaképüknek, s az ő nyomdokain haladva igyekeztek megtalálni saját zenei útjukat. Turi Gábor analízise szerint e csoportosulás tagjai „fiatalok, akik torkig vannak az emberarcú szocializmus hazug jelszavaival, a konzumzenék mechanikus, sivár üzeneteivel. A Kassák-körben nyitottságra, közvetlenségre, odaadó figyelemre találnak. Ezek a szinte rituális zenélések nem a pénzről, nem az eladhatóságról, nem is a népszerűségről szólnak, hanem a személyiség rejtett titkairól, a fel szabadítandó energiákról, az ősi ösztönökről. No és: a megértésről, a szeretetről, az alkotás csodájáról, a közös zenélés mítoszáról.”¹

A csoportnak, amely a győri jazzklubban, illetve az 1982/83-as nemzetközi koncertsorozat keretében, később a budapesti Kassák Klubban és Közgáz Jazzklubban megszerveződött, a nagybölgősök közül Benkő Róbert és Lőrinszky Attila, a dobosok közül Baló István és Geröly Tamás volt állandó tagja. Innen került ki a rendszerváltás utáni magyar jazzélet három meghatározó szólistája és zenekarvezetője: a zongorista Binder Károly, valamint a szaxofonos Dresch Mihály és Grenesó István. A következőkben Binder, Dresch és Grenesó alkotó- és előadóművészi pályájának első évtizedét vizsgáljuk; a művészekkel készült narratív interjúk², illetve hangzó dokumentumok (felvételek) alapján.

Binder Károly (1956–)

Binder Károly kvartettjével (Dresch Mihály, Benkő Róbert, Weszely János) 1978-ban kezdett koncertezni: az első meghívásokat a szegedi jazzklub vezetőjének, Drienyovszki Andrásnak köszönhetette. Három és fél évtized távlatából úgy emlékszik: több mint száz különböző helyre – elsősorban művelődési házakba és egyetemi klubokba – küldte el a kvartettet bemutató és ajánló információs anyagot, de Drienyovszki volt az egyetlen, aki válaszolt.³ Binder pályakezdését jelentős mértékben segítette, hogy 1981-ben megnyerte a lengyelországi Kaliszban rendezett nemzetközi jazz-zongoraversenyt, ahol korábban más magyar zongoristák

(Gárdonyi László, Pleszkán Frigyes, Füsti Balogh Gábor) is eredményesen szerepeltek. Ekkor figyelt fel Binderre, illetve az általa képviselt, a mainstreamtől jelentősen eltérő, kortárs jazz-stílusra Kiss Imre, a Magyar Rádió szerkesztője, aki a nyolcvanas évek elején több hazai fesztiválra is meghívta.⁴ Binder Károly kvintettje – amelyben Weszely János mellett már Baló István dobolt, s amely erre az alkalomra a harsnás Friedrich Károllyal egészült ki – 1982. július 31-én, a Debreceni Jazznapokon találkozott először John Tchicai dán klarinétos-szaxofonossal⁵, aki korábban John Coltrane és Archie Shepp lemezein is játszott, majd az európai free jazz egyik fontos képviselője lett. Két nappal a koncert előtt közös lemezt⁶ is készítettek, amelyen Dresch Mihály kompozíciói (Sirató, Vasvirág, Közép-európai zajongások) szerepeltek. Binder és Tchicai szakmai kapcsolata a későbbiekben is megmaradt: együtt léptek fel a lipcsei jazzfesztiválon, közös mesterkurzust tartottak Zürichben.

1984 őszére – személyi és szakmai ellentétek, elsősorban Dresch Mihály zenekarvezetői ambíciói és eltérő művészi törekvései miatt – a Binder Quartet felbomlott. Binder 1985 januárjában, a Magyar Rádió 6-os stúdiójában már új társakkal – Dész László (szaxofon), Körmendy Ferenc (brácsa), Tóth Tamás (bögő), Zsoldos Béla (ütőhangszerek) rögzítette az *In illo tempore* (Abban az időben) című lemezét⁷, amelyen saját kompozíciói (In illo tempore, Megrepedt lépcsőkön, Sorozatok, Az örök visszatérés mítosza, Elmúlt idők) kaptak helyet. Zenei útkeresése 1986-ban, a *Kontinentenspiel* című szólóalbummal folytatódott, amelyen – Zalán Tibor: *Stravinsky álma* Bartók Béláról című versének⁸ hatására – távoli kontinensek kultúráját igyekezett ötvözni: az európai hangrendszer indiai motívumokkal, jávai gamelánnal, afrikai dobzenével találkozott, s mindez preparált zongorán szólt meg. Binder alaposan tanulmányozta a dodekafóniát, a bartóki tengelyrendszert, jazz-improvizációiban pedig a Pange öskontinens vízióját igyekezett megjeleníteni.⁹ Még ugyan ebben az évben – preparált zongorán előadott, rendhagyó produkciójával – megnyerte a Magyar Rádió jazzversenyét. Az 1980-as évek végén Binder Károlyt egyre inkább a jazz és a kortárszene összefüggésrendszere foglalkoztatta. A duisburgi Technische Hochschule felkérésére, ugyancsak pre-

parált zongorán rögzítette a Töredékek (Fragments) című sorozatot;¹⁰ a Schlosstheater Moers nagytermében 17 opus című szólókiklasát játszotta¹¹; a Pesti Vigadóban zongorista kollégájával, Süle Lászlóval, illetve Theo Jörgensmann német klarinétossal¹² koncertezett¹³ – ez utóbbiak zenei anyaga részben a Kontinentspiel motívumaira épült. A németországi Schwelm városában működő Ibach zongoragyár felkérésére, Bernd Köppennel¹⁴ duóban készítette el a Diagonalmusic című lemezt¹⁵, amelyen egyre bővülő, majd egyre szűkülő hangközökkel hangolt zongorákon kísérletezett. Binder Károly közvetlenül a rendszerváltás után saját „zenei manufaktúrát” – Binder Music Manufactory néven nonprofit hanglemmezkiadói vállalkozást – hozott létre, amely saját kompozíció mellett más experimentális (kortárszenei és avantgárd jazz) produkciók megjelentetésére is vállalkozik.¹⁶

Dresch Mihály (1955–)

A Bindernél egy évvel idősebb szaxofonos-zeneszerző, Dresch Mihály gyermekkorát a Hajdú-Bihar megyei Földesen töltötte, ahol rendszeresen hallgatott helyi parasztzenekarokat, s ez életre szóló élményt jelentett számára. Középsiskolásként kezdett szaxofonozni: a hangszer világhírű előadóművészei közül kezdetben Johnny Griffin és Stan Getz, később John Coltrane és Archie Shepp, a magyar zenekarok közül a Syrius és a Rákfógó volt rá hatással.¹⁷ 1973-ban beiratkozott a konzervatórium jazz-tanszakára, ahol Binder Károly kvartettjében, illetve a zenekari gyakorlat tanára, Regős István együttesében játszott. 1977-től rendszeresen részt vett a nyári kisörspusztai örömmzenéléseken, ahol Regős István, Becze Gábor¹⁸ és Baló István voltak az állandó társai. 1980 körül már egyértelműen Szabados Györgyöt tekintette példaképének, így megtiszteltetésnek érezte, hogy játszhatott Szabados szeptettjében, valamint az Adyton című lemezen.

Dresch Mihály már élete első interjújában hangsúlyosan beszélt a nemzeti kulturális örökséghez, a magyar folklórkincshez való kötődéséről. „Nem kapaszkodom az originál jazzbe, s noha szívesen hallgatom, nem bluesokat akarok játszani swinges lüktetéssel. Annak ellenére, hogy Dreschnek hívnak, magyarnak vallom, tartom magam. (...) Idevalósi zenét szeretnék produkálni, s kerülni azt, hogy valamelyik nagy amerikai sztárnak legyek az epigonja. Nekem az a legfontosabb, hogy idehaza legyek hiteles, vagyis amikor játszom, akkor a magyar múltból, történelemből, kultúrából töltekezzem, s ne az amerikaiból, tehát álljon ott fedezetül a muzsikám mögött a népi ihletésű hagyományos, archaikus magyar érzéstár. Szabados György szólójátéka döbbsentett rá erre, az ő zenei koncepciója legalább annyira kozmikus, mint egy Braxtoné vagy egy Sheppé, s ugyanakkor szuverén, másokhoz nem hasonlítható, magyar zene. Én is olyan magyar csónakban szeretnék evezni, melybe a külvilág beszüremlik ugyan, de nem tölti meg színültig, s nem fenyegeti elsüllyedéssel.”¹⁹ E koncepció jegyében hívta életre első saját zenekarát, amelyben Regős István zongorázott, Benkő Róbert bőgőzött és Baló István dobolt. 1984-

ben Regős helyére az autodidakta szaxofonost, Grecsó Istvánt hívta meg a kvartettbe, amely heti rendszerességgel, klubszerűen koncertezett az I. kerületi Művelődési Házban, a Bem rakparton. A nyolcvanas évek közepén már komoly rajongótáboruk volt: vidéki klubokba, sőt a Debreceni Jazznapokra is meghívást kaptak.

Szabados Györgyhöz hasonlóan Dresch Mihály zenéjének jelentőségére is a győri Jazz Studium köre figyelt fel elsőként. A kvartett Sójajkeserű című produkciója (Bem rakpart, 1985. május 3.) a folyóirat hangzó mellékleteként jelent meg – néhány száz példányban terjesztett másoros kazettán²⁰. Három évvel később (1988. április 22.) Dresch és zenésztársai a 10. Kölni Jazzhaus Fesztiválon is eljátszották a Sójajkeserűt, amely előbb az NSZK-ban,²¹ majd 1989-ben a Hungaroton kiadásában is megjelent.²² Horváth László szociológusnak a Jazz Studiumban megjelent elemzése szerint „zenéjüket hallgatva szorongató és mégis felemelő érzés húz át szívünkön a Duna melléki tájról a Balkánon át, elő-ázsiai, belső-ázsiai tereket kutatva. A lemez A-oldalának bravúros opusza a Sójajkeserű című kompozíció (...) A háromtétéles mű első részében spirálisan felfelé ívelő éles szaxofon-szólo a kivont szabályát idézi képzetünkbe. Ez a férfierő és az ökölbesoruló férfikeserűség gyászpompazenéje. A rikoltozó és hörgő szaxofon-szólam hirtelen csendje, a karddal elvágott torok analogonja. A hosszú második tételben visszatérő, halkabban szóló tenorhang a közönség testébe épített, megértett áldozat elfogadása. (...) A Sirató futamai, visszatérő dörgései, a baritonszaxofonnal bővített előadásban mélyebb és bánatosabb színeket adnak ennek a sírva-vigadás hangulatát is intonáló keservesnek. (...) A vége pajkos, vidám táncmotívum: még élünk...”²³

A Dresch–Grecsó–Benkő–Baló kvartettnek 1987 tavaszán, a Bem rakparton, a Közgáz Jazzklubban és a győri Tanítóképző Főiskolán adott koncertjeiből állt össze a Hazafelé című program, amely ugyancsak a Jazz Studium mellékleteként, kazettán jelent meg. Ezen Dresch és Grecsó kompozíció mellett egy tradicionális Széki keserves is megszólalt.²⁴ A Hazafelé szerves folytatása a Gondolatok a régiékről című album (1990)²⁵, amely már professzionális stúdiókörnyelmények között készült; kiadására a Hartványi Jenő által létrehozott Adyton Kulturális Egyesület vállalkozott. Simon Géza Gábor kritikája szerint „Dresch itt Grecsónál is mélyebben merít a magyar népzeneből. Improvizációs alapjai, mint a nyitósám címe is mutatja, Töredékes legendák ahhoz a valóban bámulatra méltó csapatmunkához, amely a négy zenész között vagy egy évtized alatt kialakult. A zenészek alámerültek önmagukba, hogy újat hozhassanak létre.”²⁶ A Gondolatok a régiékről című lemezzel zárult le a két szaxofonos, Dresch és Grecsó termékeny együttműködése.

Grecsó István (1956–)

Grecsó István nyíregyházi középiskolás éveiben még nem fúvós hangszereken játszott, hanem dobolt. Elsősorban a progresszív rockzene érdekelte: a Chicago, a Jethro Tull, a

Blood, Sweat and Tears lemezeit hallgatta legszívesebben. 1974-ben családjával Szombathelyre költözött, ahol gépipari technikusként kezdett dolgozni, s mellette a szombathelyi zeneiskolában – a régizene-specialista Németh Pál növendékéként – fuvolázni tanult. A katonaságnál ismerkedett meg Geröly Tamás dobossal, akivel több zenekart (Helikopter, Jam) is létrehozott, s rendszeresen koncerteztek Szombathelyen, Kőszegen, Körmenen. 1978-ban már jazz-rockot játszottak, és a műfaj amerikai repertoárja mellett saját kompozíciókkal is megpróbálkoztak.²⁷ Egy 2011-ben készült interjújában Grensó így emlékezett vissza a hetvenes évek végére: „akkoriban már érdekelt a jazz, így több értékesnek számító rock-lemezemet cseréltem el jazz albumra. Főleg a lengyel jazz volt a látóterünkben, vagy például Jiri Stivin. (...) ’79 körül ismerkedtem meg Dresch Miskával, aki akkoriban végzett a konzervatóriumban, tőle kaptam az első instrukciókat. Vele azóta is tart a barátságunk. Jazzoktatás vidéken akkor persze még nem volt. Nagyon erősen hatott a játékomra a Polish Jazz című sorozat is. Tomasz Stańko és Tomasz Sukalski lemeze volt az egyik – ahol az amerikai Peter Warren²⁸ bőgőzött –, ami maradandó hatással volt rám. Improvizatív zene volt, ahol teljesen szabadon játszanak, néhány rövid témát leszámítva, de nem az amerikai értelemben vett free. Engem onnantól kezdve ez érdekelt, sokkal jobban, mint mondjuk a jazz örökzöldek játéka. Minden hangszeres egyenlően és kreatívan vett részt a lemezen a közös zenélésben, ami szintén iránymutató volt számomra. Nem volt iskolázottságunk, ezért fontosabbá vált, hogy a saját ötleteinket valósítsuk meg.”²⁹

Grensó és Geröly 1979-ben hozta létre a Masina Jazz Csoport nevű zenekart, amellyel végigjárták az amatőr versenyeket és fesztiválokat, majd a nyolcvanas évek elején már egyre több jazzklubba kaptak meghívást. Gonda János egy amatőr verseny dunántúli elődöntőjében, Tamásiban hallotta őket először, és javasolta, hogy tanuljanak a konzervatóriumi jazztanszakon, de ekkor még nem vállalták a fővárosba költözést. Dresch Mihállal 1982-ben, a szegedi jazztáborban mélyült el a barátság: Grensó két évvel később lett tagja a Dresch Quartetnek.³⁰ 1983-ban, Sárváron közös koncerten lépett fel Szabados György, Dresch Mihály, Lőrinszky Attila és Masina Jazz Csoport. Ennek hatására Szabados – Lakatos Antal helyére – meghívta Grensót a szeptettjébe, így rendszeresen felléphetett a Kassák Klubban, illetve a Makuz más koncertjein. Grensó úgy emlékszik, „a Szabados-iskola sokat segített neki abban, hogy megszabaduljon a szokásos mainstream jazzsémák alkalmazásától, és megerősítette abban, hogy a saját útját kell járnia. A közös munkáik során nemcsak a zenéről volt szó, hanem sok egyéb dologról is, hiszen Szabados minden tekintetben Mester volt, akivel az együttlét magasrendű szellemi töltődést jelentett.”³¹

Az 1980-as évek második felében Grensó – a Makuz zenekarral, illetve Dresch Mihály kvartettjének tagjaként – folyamatosan koncertezett: a hazai klubok mellett Csehszlovákiában, Jugoszláviában, Hollandiában és az NSZK-ban is fellépett. A győri Jazz Studium köre Grensó Istvánra is

felfigyelt: a Masina Jazz Csoport Sketches '83 című lemezanyaga a folyóirat hangzó mellékleteként jelent meg;³² akárcsak az 1984-ben létrejött Grensó Kollektíva első négy kompozíciója (Készülődés, Hálóba repült madár, Happy, Sietős;³³ valamint az 1986-ban és 1987-ben – Kőszegen, Újvidéken és a budapesti Közgáz Jazzklubban – rögzített további Grensó-szerzemények: Szóló Denise-nek, Egy időse ember feljegyzései a szociális otthon falára, Utolsó előtti etűd, Blues – Király László versére, Felszólalás a kövek közgyűlésén, Téli havak.³⁴

A Hartványi Jenő által életre hívott, győri Adyton hanglemezkiadó legelső kiadványa a Grensó Kollektíva 1988/89 című lemeze³⁵ volt, amelyen Grensó a fuvola és az altszaxofon mellett klarinéton és tárogatón is játszott. Simon Géza Gábor kritikájában úgy vélte, „kevés olyan istenáldotta tehetség született magyar földön, mint Grensó István. (...) Maga a tény, hogy Grensó eddig nem kapott lehetőséget, botrány! Ha az Adyton semmi mást nem tett volna, csak ezt a lemezt jelenteti meg, akkor is aranybetűkkel kellene beírni a kiadó nevét a magyar jazz könyvébe. (...) Grensó hangszertudása csak a műfaj és a hangszer legnagyobbjaival (Eric Dolphy, Lew Tabachin) vethető össze. Zenei anyaga viszont annyira magyar és annyira grensós, hogy összetéveszthetetlen. A második oldal darabjai a korai Grensó-korszak (...) magával ragadó darabjainak egyenes továbbélését, továbbfejlődését mutatják a muzsikusság életében.”³⁶ Turi Gábor szerint „nem véletlen, hogy az Adyton első lemezfelvételének időpontja 1989. április 16, s a helyszín éppen Győr (...), ahol néhány jazzkedvelő fekete amerikai muzsikuskok bevonásával a kreatív zene műhelyét teremti meg. A korongra a Grensó Kollektíva 1988–89-es darabjai kerülnek. A címek beszédesek: Rákóczi búcsúja, Bujdosó, Kicsi lovam..., Kossuth-nóta, Meztlábás. A kvintett játéka a [Szabados]-iskola vonalát követi, folklór ihletésű kamarajazz.”³⁷ Ziperovszky Kornél 2014 tavaszán írt visszatekintő értékelése szerint a Grensó Kollektíva „olykor különböző (bio, open stb.) melléknevekkel kiegészítve egy próteuszi alakzat (...), amely egyedül áll a magyar jazz történetében – nem csak a művészi, hanem a társművészeti nyitottság lenyűgöző cédrusaként is.”³⁸

Ez a tanulmány az NKFIH K 108.306 sorszámú pályázat keretében, annak támogatásával készült.

JEGYZETEK

¹ Turi Gábor: „Az Adyton hangjai – Képek egy lemezkiadó életéből”. *Film-Színház-Muzsika*, 1996. Újabb közlése: Turi Gábor: *A jazz ideje – Írások az improvizatív zene köréből*. Budapest: Osiris, 1999.

² Retkes Attila interjúja Binder Károllyal az MTA BTK Zenetudományi Intézet 20-21. Századi Zenei Archivum és Kutatócsoport Oral History Gyűjteménye számára (Budapest, 2013. szeptember). Bede Péter interjúja Dresch Mihállal és Grensó Istvánnal. In: Bede Péter: *Alternatív törekvések, helyek és zenekarok a magyar jazz-kultúrában a hetvenes-nyolcvanas években*. Szakdolgozat a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Jazz Tanszékén, konzulens: Friedrich Károly, 2007. (kézirat)

³ Retkes Attila interjúja Binder Károllyal az MTA BTK Zenetudományi Intézet 20-21. Századi Zenei Archivum és Kutatócsoport Oral History Gyűjteménye számára (Budapest, 2013. szeptember).

- ⁴ Binder Károlynak az 1980-as évek első felében, hazai fesztiválokon adott koncertjeit a II. fejezetben (A modern magyar jazz centrumai) részletesebben ismertettük.
- ⁵ John Tchicai adatlapja az Allmusic.com oldalon: <http://www.allmusic.com/artist/john-tchicai-mn0000814077>
- ⁶ Binder Quintet featuring John Tchicai. Hungaroton/Krém SLPX 17759 (LP), 1982. Újabb kiadása: Binder Music Manufactory, BMM 9606 (CD), 1996.
- ⁷ Binder: In Illo Tempore. Hungaroton/Krém SLPX 17828 (LP), 1985. Újabb kiadása: Binder Music Manufactory, BMM 9702 (CD), 1997.
- ⁸ „Bartók öregemberként ül a végtelen óceán partján, és a kalapjával meri ki a vizet, hogy a kontinensek közelebb kerüljenek, és a kultúráik euforikus, boldog állapotban egyesüljenek. A zenei rétegeket akkor úgy raktam össze, hogy az afrikai, az indiai, az ázsiai elemek összekötő anyaga a mi európai zenénk legyen, mindezt a bartóki tengelyrendszerbe helyezve”. Ziperovszky Kornél: „Újra van Binder-kvartett”. *Fidelio*, 2014. február 28. Online elérés: http://fidelio.hu/jazz_world_folk/interju/ujra_van_binderkvartett. Hozzáférés dátuma: 2014. május 2.
- ⁹ Retkes Attila interjúja Binder Károlyal az MTA BTK Zenetudományi Intézet 20-21. Századi Zenei Archivum és Kutatócsoport Oral History Gyűjteménye számára (Budapest, 2013. szeptember).
- ¹⁰ Binder: Fragments. Newsic, RMMK 9303 (műsoros kazetta), 1993.
- ¹¹ Binder: 17 Opus. Binder Music Manufactory, BMM 9705 (CD), 1997.
- ¹² Theo Jörgensmann hivatalos honlapja (életrajz, képgaléria): <http://www.theojorgensmann.kulturserver.de>
- ¹³ Pannonton Jazz Days. Pesti Vigadó, 1989. augusztus 7–8.
- ¹⁴ Bernd Köppen rövid életrajza és diszkográfiája a Discogs.com oldalon: <http://www.discogs.com/artist/320700-Bernd-K%C3%B6ppen>
- ¹⁵ Bernd Köppen – Károly Binder: Diagonalmusic. Senti, SE CD 01 (CD), 1990.
- ¹⁶ A Binder Music Manufactory teljes katalógusa megtalálható Binder Károly honlapján: <http://www.binderkaroly.hu>
- ¹⁷ Bede Péter interjúja Dresch Mihállyal. In: *Bede Péter: Alternatív törekvések, helyek és zenekarok a magyar jazz-kultúrában a hetvenes-nyolcvanas években*. Szakdolgozat a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Jazz Tanszékén, konzulens: Friedrich Károly, 2007. (kézirat)
- ¹⁸ Becze Gábor életrajza és beszélgetés a művészsel a Kaláka együttes honlapján: <http://www.kalaka.hu/becze-gabor.php>
- ¹⁹ Horváth Tamás: „Idehaza hiteles legyenek” [Beszélgetés Dresch Mihállyal]. *Új Tükör*, 1983. szeptember 11., 12–13.
- ²⁰ Dresch Quartet: Sójajkeserű. Jazz Studium No. 3 (műsoros kazetta), 1985.
- ²¹ Dresch Quartet from Hungary: Live in Cologne. West Wind 017 (LP), 1988
- ²² Dresch Quartet: Sójajkeserű. Hungaroton/Krém, SLPX 37212 (LP), 1989.
- ²³ Horváth László: „Sójajkeserű”. *Jazz Studium* No. 15, 1989. 50.
- ²⁴ Dresch Quartet: Hazafelé. *Jazz Studium* No. 6 (műsoros kazetta), 1987.
- ²⁵ Dresch Dudás Mihály Quartet: Gondolatok a régiekről. Adyton, 002 (LP), 1990.
- ²⁶ Simon Géza Gábor: „Dürrögj, dürrögj, Adyton!”. *Magyar Narancs*, 1993. március 25. 45.
- ²⁷ Bede Péter interjúja Grecsó Istvánnal. In: *Bede Péter: Alternatív törekvések, helyek és zenekarok a magyar jazz-kultúrában a hetvenes-nyolcvanas években*. Szakdolgozat a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Jazz Tanszékén, konzulens: Friedrich Károly, 2007. (kézirat)
- ²⁸ Peter Warren adatlapja az Allmusic.com oldalon: <http://www.allmusic.com/artist/peter-warren-mn0000686148>
- ²⁹ Párniczky András: „Grecsó István titkai”. *Fidelio*, 2011. május 16. Online elérés: http://fidelio.hu/jazz_world_folk/hangszerelem/grencso_istvan_titkai. Hozzáférés dátuma: 2014. április 8.
- ³⁰ Bede Péter interjúja Grecsó Istvánnal. In: *Bede Péter: Alternatív törekvések, helyek és zenekarok a magyar jazz-kultúrában a hetvenes-nyolcvanas években*. Szakdolgozat a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Jazz Tanszékén, konzulens: Friedrich Károly, 2007. (kézirat)
- ³¹ Babosi László – Grégász Miklós: „Szabados György emlékest a Debreceni Jazzbarát Klubban”. *JazzMa – jazz zenei portál*, 2011. november 25. Online elérés: <http://www.jazzma.hu/hirek/2011/11/25/szabados-gyorgy-emlekest-a-debreceni-jazzbarat-klubban>. Hozzáférés dátuma: 2014. április 6.
- ³² Masina Jazz Csoport – TMK Alkotó Műhely: 83-as vázlatok (Sketches '83). *Jazz Studium* No. 1 (műsoros kazetta), 1983.
- ³³ Grecsó Kollektíva: Készülődés. *Jazz Studium* No. 4 (műsoros kazetta), 1985.
- ³⁴ Grecsó Kollektíva. *Jazz Studium* No. 7 (műsoros kazetta), 1987.
- ³⁵ Grecsó Kollektíva: 1988–89. Adyton, 001 (LP), 1989.
- ³⁶ Simon Géza Gábor: „Dürrögj, dürrögj, Adyton!”. *Magyar Narancs*, 1993. március 25. 45.
- ³⁷ Turi Gábor: „Az Adyton hangjai – Képek egy lemezkiadó életéből”. Film, Színház, Muzsika, 1996. Újabb közlése: Turi Gábor: *A jazz ideje – Írások az improvizatív zene köréből*. Budapest: Osiris, 1999. 325–328.
- ³⁸ Ziperovszky Kornél: „Grecsó csúcson a Sikvidékkal”. *Fidelio*, 2014. április 30. Online elérés: http://fidelio.hu/jazz_world_folk/take7/grencso_csucson_a-sikvidekkel. Hozzáférés dátuma: 2014. május 2.

Lezajlott az első Jazztanulmányi Szimpózium

Az önszerveződő Jazztanulmányi Kutatócsoport (JaTaKuCs) május 15-én nemzetközi szimpóziumot tartott annak alkalmából, hogy munkájának eredményeképpen megjelent a nagyhatású *Replika* című társadalomtudományi folyóirat dupla, jazztanulmányi száma (101–102). A műhely célja, hogy miközben nem mond le az eddigi jazztörténet és jazzkutatás eredményeinek hasznosításáról, új, elméleti és társadalomtudományi alpra helyezze a jazz és a társadalom sokrétű kapcsolatának vizsgálatát. Az LFZE Jazz Tanszék vezetője, Binder Károly, és házigazdaként Hadas Miklós, a Corvinus Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskolájának vezetője nyitották meg a tanácskozást. Az első előadásban a *New Jazz Studies* (jazztanulmányok) új diszciplínaként történt nemzetközi kifejlesztését, eszmei és intézményi hátterét világította meg Christa Bruckner-Haring, a Grazi Művészeti Egyetem Jazzkutatási Intézetének helyettes vezetője. Ezt a folyóiratszám bemutatója

követe Berger Viktor, a Replika szerkesztője és a tematikus szám vendégszerkesztője, Havas Ádám és Ziperovszky Kornél részvételével.

A szimpózium szünetében a tanácskozás a Corvinus új épületéből szimbolikus gesztusként átvonult az utca túloldalán lévő Budapest Music Center Könyvtártermébe, hogy felhívja a figyelmet: a tudományos intézményrendszer nagyobb teret kellene szenteljen a jazz társadalom- és bölcsészettudományi értelmezésének. Gózs László, a BMC igazgatójának köszöntője után lapunk munkatársa, Turi Gábor jazzkritikus és Federmayer Éva afro-amerikanista boncolgatták az új *diszciplína* hazai esélyeit Ziperovszky Kornél társaságában. A záró kerekasztal már testközelbe hozta a műfajt, ugyanis Szabados „unokái” mottóval Havas Ádám szembesítette szociológiai kutatásának eredményeit Pozsár Máté és Dés András jazzmuzsikusokkal. (ZK)